

Oče malo pogleda po fantu in pokima. »Dobro bi bilo,« reče. »Kaj hoče fant doma, ko nas je preveč? Naj si prisluži kaj. Saj je že star zadosti. Za pastirja sem ga mislil dati. A kdo naj ga vzame? Ko je povsod domačih dovolj.«

»Potem pa kar z mano,« odloči drvar Matija. »Ubogí Bošt ne bo več za rabo. Še jutri ga pošljejo v bolnišnico v Ljubljano. Tako je ukazal zdravnik. A mi ne moremo čakati. Bog ve, kdaj se povrne? — Zato pa, Inja, kar z mano! Kar napravi se, pa bo!«

A mati prične ugovarjati. Ne more Inja še od doma. Pripraviti mu treba še to in ono. Kar tako ne pojde. Počaka naj Matija še malo časa, potem bo vse v redu... A drvar Matija ni bil zadovoljen s tem. »Ne morem čakati,« je rekel. »Saj veste, da je pri nas čas zlato. Naj gre z mano; če ne, si grem drugega iskat.«

Drugega — to pa ni bilo povšeči Košutnikovim, še najmanj pa Inji. Prerekali so se še nekaj časa, in naposled so se domenili do dobra. Jutri navsezgodaj pride Inja k drvarjem in tam naj ostane tako dolgo, dokler ga potrebujejo. Udarijo si v roke, in potem odide drvar Matija.

Inja stopi k oknu in gleda za odhajajočim drvarjem. Težko je stopal Matija po kamenitem potu. Njegovi škripajoči koraki pa so se slišali prav razločno v Košutnikovo hišo.

(Dalje.)

ČUDEN ZDRAVNIK.

Spisal Julij Slapšák.

I.

Stanko je zbolel. Ni mogel ne jesti, ne piti, še govoriti se mu ni ljubilo. Takó je bil slab, da bi bil kmalu umrl.

Minul je teden, dva — cel mesec in še več, pa se mu ni preobrnilo ne na boljše, ne na slabše. Prišla je pomlad, čas setve, a Stanko je trpel še vedno.

Na polju je bilo takrat dela preveč. »Kdaj bo podelano?« so vzklikavali domači, ko so se vračali zvečer trudni in zdelani s polja. Stanko je pa rekel: »Jutri pojdite vsi na polje, tudi vi, mama, da bo prej podelano; boste pa potlej pri meni.« Toda eden je moral ostati doma: kdo bo pa pri bolnem Stanku? Mama le niso šli drugo jutro na polje. Tudi tretje, četrto, peto jutro... dokler pač ne okreva ubožček, so mislili ostati doma. Ali že koj tretji dan je bilo veliko tarnanje, ker niso šli tudi mati na polje.

Tretje jutro so odšli na polje: oče orat in sejat, Stankovi bratci in sestrice pa krave past in krompir pometat. Ná, pa je ušla sestrici-pastirici nikdar sita krava na strmi rob gor k sivemu skalovju; pa ji je spodrsnilo in le malo, malo je manjkalo, da ni treščila v prepad ter se ubila. — Bratca, ki sta pometavala krompir, nista bila slepa; jamic

pa le nista videla in sta razmetavala krompirjeve kosčke vsekrižem po razorih in vrhu brazd. Koliko dela sta naredila drugim! Morali so pobirati za njima obilo razmetanega krompirja in ga iznova pometati. — Celo skrbnemu očetu je predlo ta dan. Stresali so na priliko semensko rž iz polne vreče v obširno sejalnico. Takrat pa je pičil vola, ki se je pasel poleg očeta, obad. Vol je poskočil kakor nor pa pretrgal jarem in zbežljal preko njive in dalje. Oče so skočili za zdivjanim volom, iz rok pa jim je padla težka sejalnica, nasuta semenska rž se je stresla po tleh, v veselje golobom in miškam in drugim drobnim živalcam ... Pa kaj bi pravil dalje! Vse je šlo narobe — s tem je povedano vse ...

Kaj so hoteli, ni kazalo drugače: nastopno jutro so morali tudi mati na polje. Stanko sam jim je prigovarjal in jih silil. »Le pojdite tudi vi, mama,« je rekel. »Bo prej podelano! Boste pa pozneje pri meni. Že mora takó bití.« In so res šli, njega so pa samega pustili doma.

Preden so odšli mati, so naročili sosedovim, rekoč: »Slišite, naš Stanko je bolan, jaz pa moram na polje; ni drugače. Poglej, prosim, kdo od vas k njemu. In če bo žejen, mu daj piti; če bo lačen, mu daj jesti; in če bo poželed kaj drugega, mu postreži s tistim. Vrata so odprta in v kamrici na mizi je vse zanj pripravljeno.« Sosedovi so pokimali in mati so z žalostnim srcem odšli na polje.

Res, sosed ali soseda sta čez dan večkrat pogledala k Stanku. Noter seveda nista hodila. Kar pri oknu sta obstajala in vpraševala: »Stanko, ali si žejen, ali si lačen, ali kaj drugega hočeš?« Stanko pa je molče gledal v belo steno. Morda še slišal ni, da ga kdo izprašuje. Sosedovi so si pa mislili: »Trdo spi, da nič ne sliši, ko ga kličemo in ogo-varjamo. Na bolje se mu obrača, ne smemo ga buditi.« In so ga puščali pri miru ter šli svojo pot.

Sam samcat je sameval žalostni Stanko v zapuščeni sobi. O, to so bile hude ure! In ko so prihajali domači s polja, jih je izpraševal v strahu: »Ali bo že kmalu vsajen krompir in rž vsejana?« Odgovarjali so mu vse po resnici in ga tolažili, kakor so pač vedeli in znali. Drugi, tretji dan so pa zopet odšli na delo vsi: oče, mati, bratje in sestrice, njega pa iznova pustili samega doma. O, to so bili žalostni dnevi!

Pa preden so odšli skrbna mati drugič na polje, so izročili Stanka zopet sosedovim v varstvo. No, sosed ali soseda sta res šla zdaj pa zdaj pogledat k bolniku. Pri oknu sta klicala: »Stanko, kako je — si še živ?« In če ni bilo odgovora, sta govorila: »Dobro spi, da nič ne sliši; ne smeva ga buditi, pustiva ga!« In če je zakašljal ali težko zahrôpel, je rekel sosed ali soseda: »Dobro je! Še hrôpe in kašlja; ni še umrl, le pojdiva!« In sta šla in se nista menila več zanj.

Ko so hiteli potrta mati tretjič na polje in so slišali peti ljube ptičke, so se ustavili sredi pota in so rekli proseči: »Ljube ptičke, dvignite se, dvignite in zletite k mojemu Stanku, da ne bo takó sam. In tam mu gostolite lepó, da se bo zamotil, ubožček!« In ko jih je vedla pot mimo bistrega potočka, so mati obstali in zaprosili bistri potoček, rekoč:

»Pljuska, pljuska, žuboreči potoček in plivka, da bo uspavalo tvoje šumenje mojega bolnega sinka.« In ko je posijalo zlato solnčece izza oblakov, so naročevali žalostno obupana mati: »O svetlo solnčece! Poglej, poglej na posteljco k bornemu mojemu sinku! S svojimi zlatimi žarki ga božaj, z dobrodejno toploto mu poljubljaj ličeca, sladka ustka.« In ko so stopili na razorano njivo, so zavzdihnil v svojem srcu: »O Bog, Oče sirot, usmili se mojega sinka! Daj mu tolažbe iz nebes:

Po božičnih praznikih.

pošlji mu angelca, ki mu bo igral nad njegovo posteljco; v sanjah mu kaži sveta nebesa, presveto Trojico in milo, sladko Devico Marijo.« — In ko so mati takó govorili, vdano in proseče, glej, drobne ptice so se vzdignile in odletele na ono stran, kjer se je izmed drevja svetila belina hiše. In materi se je zazdelo, da so čule drobne ptice njih mile prošnje in jih uslišale; zdelo se jim je, da je čul glas njihovega vročega srca tudi žuboreči potoček, svetlo solnčece, sama presveta Trojica v svetih

nebesih, in mila, sladka Devica Marija. In nekam potolaženi so prišli mati za delo. A ko so delali na polju, njih duša in srce sta se neprestano mudila doma ob postelji, kjer je sameval borni Stanko...

Samota je silno vplivala na Stankovo bolezen. Na robu groba je že bil. Mrki grobokop je že pregledaval lopate in nasajal polomljeni kramp. Stari cerkvenik je že določil dan, kdaj bo treba zvoniti. In sosedja je že vzela iz skrinje svečo, blagoslovljeno za zadnjo uro...

To ni šlo skrito preko čuječega materinega očesa in ljubečega materinega srca. In sklenili so mati zatrdno, da ne gredo več na polje, dokler ne okreva sinko, če gre tudi vse pod nič. »Drugi le pojdite, jaz pa ne grem več. Od Stanka ne več, dokler ne gre iz postelje,« so rekli neki večer, in pri tem je ostalo. In Stanko ni prav nič več silil, da bi šli tudi mati na polje, da bi bilo prej dodelano in da bi bili prej pri njem za vedno. Samo hvaležno je pogledal materi v obraz in se globoko oddahnil. Saj kakor tavajočega potnika svetla lučka v temni noči je razveseljevala njega misel: »Mama ostanejo doma — pri meni ostanejo — več ne bom sam!« In neka prijetna toplota ga je prevzela ob tej misli.

II.

Ura je bilo ravno dve po polnoči. Mati še niso zatisnili očesa, dasi so komaj stali pokonci. Stanko pa je tedaj začel tožiti, kako slab zrak je v izbi. Rekel je: »Mama, slab zrak je v izbi, kar zadušiti me hoče. Pojdite, prosim, in odprite okno.« Mati so takoj vstali ter šli in odprli okno. Zunaj je bila jasna zgodnjepomladanska noč. Mrzli nočni zrak je pušnil v sobo, da je kar razebljo mater. Toda mrzli nočni zrak ni smel vleči na bolnika; mati so šli in zastrli okno s predpasnikom.

»Oh, odprite okno, takó mi je slabo!« je rekel iznova Stanko.

»Saj je odprto, samo zadelala sem ga s predpasnikom, da ti ne bo škodoval mrzli nočni zrak. Čutiš ga gotovo že. Le zamiži, sirotek, in zaspi,« so odgovorili mati.

Stanko je tedaj zamižal, da bi zaspal, kakor so rekli mati, a blagodejnega spanca ni bilo na njegove trudne oči. Ni mu odleglo. Še vedno mu je slabše, da ga je res kar dušilo. Je pa zopet prosil Stanko, naj odgrnejo mati okno, s temnim predpasnikom zastrto — slabše mu ne more biti. In ko je takó prosil, se mu je nehoté in nevedé uprl pogled na skrbno zadelano okno. In je videl, da se predpasnik na oknu maje na vun in noter in premika semintja. In je vprašal: »Mama, ali je zunaj mirna noč in sevajo zvezdice? Ali se podijo oblaki po nebu in brije veter?« In mati so odgovorili: »Ne, Stanko, veter ne brije zunaj in oblaki se ne pode po nebu; mirna in tiha je noč in svetle zvezdice sevajo z jasnega neba.«

Temni predpasnik na oknu se je čudno zganil in premaknil.

»Mama, zunaj je mirna noč, brez vetra. Kako je to, da se predpasnik giblje?«

— »Sinko, nič se ne vznemirjaj! to dela nočni hlad, ki uhaja pri zastrtem oknu v sobo.« —

Takrat se je pa spet nekaj vidno premaknilo na oknu. Zdelo se je, kakor da bi se bilo nekaj vrglo za zastorom. In sinko, ki ni trenil z očesom od okna, reče: »Oh mama, zopet se je nekaj premaknilo na oknu, nekaj je poskočilo za zastorom. Poglejte no, kaj je!«

Mati so pogledali in so videli, da se res nekaj giblje za zastorom. Opazili so neko reč, kakor kepo prsti, kakor veliko, črno piko. In so šli in odgrnili predpasnik. In na oknu je obmirovalo nekaj črnega, v svitek povitega. Morda cunja, pest mahu . . ., toda zavito kakor v svitek.

»Mama, pogledjte no, svitek je na oknu. Kdo neki ga je pozabil ondi?«

— »Prav praviš, sinko! Pa odkod se je ta svitek vzel, kdo bi ga bil popustil tukaj?« —

»Mama, mama! Nekaj se sveti v tistem svitku! Ohó, dve očesi! Mama, mama, mama! Dajte mi tisti svitek v roke, tisto kroglico — — —!«

Mati so se začudili. »I, kaj pa je to? V svitek je povito, črno je, dlako ima in dve svetli očesi gledata iz kosmatin!«

Tedaj se tista stvarca dvigne na oknu. A komaj se dvigne, že zopet pade in se zvije v svitek. Stanko, ki je imel venomer uprt pogled vanjo, je zavpil tedaj: »Mama, primite, zgrabite! Veverka je na oknu!« Zagledal je Stanko njena čopasta uhlja in košati rep ter jo spoznal.

Mati so prijeli tisto črno kepico in so videli, da je res veverka, mlada veverka, še čisto majhna. Grela se je v toplem zraku, ki je puhtel pri odprtem oknu iz zakurjene sobe v jasno, mrzlo noč. Grela se je enkrat po eni, enkrat po drugi strani že takrat, ko še ni bilo okno odprto: skozi špranjo v obodu in tam, kjer bila za palec na široko šipa ubita, je prihajala prijetna toplota iz sobe.

Res, mati so prijeli in zgrabili tisto črno kepco. Toda takrat je kar zašumelo: frk, smuk, hop! in — mama niso videli ne kdaj, ne kako — veverka je bila že na gorkem v izbi . . .

»Mama, mama, mama!« je zaklical začudeno Stanko, prijetno iznenaden, ter stegal roke po drobni živalci.

Plašna je bila veverka, silno plašna, še poskočiti se ni upala. Kamor so jo djali, tam je obsedela, v kepo zvita, trepetajoča. In ko so jo deli na klopco nasproti Stankovi postelji, je tamkaj kar vso noč čepela kakor mrtva, stisnjena kakor skup zvita črna cunja.

Stanko je venomer gledal v drobno živalco, se zamišljal in — pozabil na svojo bolezen . . . In ko je tako motril nepozvanega gosta, ga je premaгал spanec in zaspal je dokaj trdno in sladko. Tako še ne, odkar je bil bolan. Še le proti jutru se je prebudil. Vsa srečna mati so od veselja in hvaležnosti sklepali roke. In zazdelo se jim je — kaj zazdelo! — kar čuli so glas dobrega duha, ki jim je govoril: »Presukalo se bo in obrnilo na bolje . . . Staremu cerkveniku še ne bo treba zvoniti za Stankom — boste že videli, da ne. In mrki grobokop bo tudi

vrigel svoj kramp v kot in pustil lopate pri miru — kaj pa drugega! In sosedu bo spravila svečo, blagoslovljeno za zadnjo uro, in zaprla skrinjo.« — — — »O Bog, naj bo tako tvoja volja!« so vzklíkili takrat mati trikrat in pogledovali zdaj Stanka, zdaj veverko. In dobri glas jim je šepetal še to-lé: »To noč je prišlo z veverko zdravje v hišo« . . .

(Dalje).

PAVLEKOV ZAJČEK.

Zoplega septemberskega popoldne je prinesel Hrastarjev ata iz gozda mladega sivega zajčka. Ko je namreč kosil med nizkim grmovjem pod mladimi bori mehki mah in ga spravljal skupaj za steljo, je priskakljal naenkrat pred njega izpod vejevja dolgouhi mladič in nič hudega sluteč obstal pred njim. Mladina je pač neizkušena, in se še ne zna dobro izogibati nevarnostim življenja.

Ako bi zajček vedel, da je človek tisto bitje, ki mu streže po življenju in ga preganja, bi si gotovo ne upal v tako bližino Hrastarjevega ata. Ta je namreč nemudoma poveznil nanj velik koš, ki ga je prinesel s seboj za steljo. In tako je bil zajček v pasti, iz katere mu je bilo nemogoče uiti. Moral je — hočeš ali nočeš — s Hrastarjem domov, in je izgubil tako svojo zlato prostost.

Zajček je bil seveda žalosten te svoje usode, a vesel je bil raditega nekdo drugi — Hrastarjev Pavlek. Ata mu je namreč prišedši domov hotel narediti malo veselja. Podaril mu je torej zajčka, rekoč: »Na, tukaj je nekaj zate! Tolikokrat si me že prosil, naj ti kupim kako živalco, ki jo boš ti sam krmil in redil. Sedaj se ti je želja izpolnila! Imaš nekaj, kar imenuješ lahko svojo lastnino. Le glej, da mu boš dober gospodar!«

Kdo bi mogel popisati Pavlekovo radost! Tlesknil je ob očetovih besedah z obema rokama skupaj, in v znak veselja krepko zavriskal. Saj bi kdo drugi tudi na njegovem mestu!

Ogledal si je nato od glave do repka svojo živalco, jo božal rahlo in šel takoj na delo, da preskrbi Sivčku — tako je imenoval zajčka — primerno stanovanje.

Mati so mu prinesli iz podstrešja star zaboj, ki je bil kakor nalašč narejen za zajčkov hlevček. Imel je namreč zgoraj majhno odprtino, podobno ozkim vratom, ob straneh pa je bil zabit s tenkimi tramovi, da je imel skozi špranje tudi svež zrak svoj dostop. V tem zaboji je naredil Pavlek zajčku iz suhega listja mehko ležišče, in postavil novi hlevček z živinico vred na vzvišen prostor gori pri drvarnici. In sedaj je imel mali deček dosti skrbi in dela. Kaj pa tudi mislite! Krmiti je bilo treba po večkrat na dan, napolniti tudi majhno posodico često s svežo vodo in prerahljati zajčku ležišče. Dovolj dela in misli za Pavleka, ki